

γενιστάτου θρησκευτικοῦ αἰσθήματος πληροφορούμεθα καὶ σήμερον καθ' ἑκάστην. Διατί ἄρα γε ὁ ἄνθρωπος φαίνεται τόσον ἀφίκορος καὶ δυσάρεστος; Πολύλακας ἐπέτυχεν ὅ,τι ἐπεθύμει, ἐπλούτησεν, ἐτιμήθη καὶ ἰδοξάσθη· ἀλλ' ὅμως πάλιν παραπονείται! Ἄλλοι δέ, ἀπὸ ἑδοκίμαστε τὸ ἄστατον τῶν ποικίλων τοῦ βίου περιπετειῶν, ἀπεχωρίσθη δηλ. προώρως εὐεidoῦς καὶ περιπόητου συζύγου, ἡ ἑστερήθη αἰφνιδίως τὰ φίλτατα τέκνα του καὶ φίλους εἰλικρινεῖς, βλέπων ὅτι τὰ πάντα περὶ αὐτὸν κινοῦνται, καὶ αὐτὸς δὲ φέρεται εἰς τὴν κοινὴν φορὰν ταύτην, ἀδημονεῖ ὅτι δὲν ἔγχαρη προχωρῶν δὲ εἰς τοῦ σταδίου τὸ τέρμα λυπεῖται καὶ ὅτι δὲν ἔζητεν ἱκανῶς! Ἡ καρδιά του πάλαι καὶ φέρεται μέγα κενόν, τὸ ὅποιον μέχρι τοῦδε δὲν ἐπληρώθη. Ἐπὶ τοιούτων περιστάσεων ἀκούσιως σχεδὸν καὶ αὐτομάτως ἀνυποῖ τὰ ὅμματα εἰς τὸν οὐρανόν διότι μυτηριώδης τις κληδὼν, ἡ ἐσωτερικὴ φωνὴ ἀναγγέλλει εἰς αὐτὸν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἴσως ἀλλότριος τοιαύτης δικτιριδῆς! Ἡ ἰδία τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ἡ τύρβη τοῦ κόσμου πρὸς καιρὸν συνεστκότισεν, ὡς τὴν σελήνην τὰ νέφη, ἡ ἐπνιζαν αἱ φρονιτιδές, τὸν σίτον τὰ ζιζάνια, ἀναφρίνεται πάλιν καὶ καταβαίνει εἰς αὐτὸν, καθὼς ὁ ἄγγελος εἰς τὸν Ἰωβίαν καὶ τὸν Ἰακώβ καταλαμβάνει ὅτι δὲν δύναται ἀφ' ἐνυιοῦ νὰ ὑπάρξῃ, ὅτι ἔχει χρειαὴ στεροῦ τινος στηρίγματος, καθὼς ὁ κιστὸς περιπλεκόμενος εἰς τὰς ῥυτίδας καὶ τὰς πλατάνους πλησίον τῶν κελαρζόντων ῥυτίκων! Ἐκτοτε λοιπὸν ἀναφύονται εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα, ἡ κατάνυξις, ἡ συντριβὴ, ἡ ταπεινότης, ἡ εὐλάβεια, ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἐλπίς· ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν περιμένει καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ τὸν ἐμψυχώσῃ! Ἐπειδὴ μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐκ πάντων τῶν δημιουργημάτων τρέμει καὶ παγετοῦται αἰσθανόμενος μακρόθεν τὴν καταστροφὴν του, ἡ διολογίζομενος ὡς ἐγγίζοντα τὸν θάνατον· διότι καὶ μόνος ἐγνωρίστε τί ἐστὶν ὑπαρξίς· ὅθεν προσπαθεῖ ἐκ παντὸς τρόπου νὰ μὴ τὴν ἀπωλέσῃ ποτε· καὶ τοῦτο μάλιστα ἀποδεικνύει ὅτι προωρίσθη εἰς αἰώνιον ζωὴν καὶ εἰς ἀληκτον εὐτυχίαν!

Βλέπω γυναῖκα γονυκλιτοῦσαν ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τοῦ θεανθρώπου σωτῆρος εἰς μυχόν τινα τοῦ ναοῦ. Ὡς ἐκ τῆς πενιχρᾶς καὶ ἀτημελήτου ἐνδυμασίας εἰκάζω ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παλαιοῖσιν ἀδιαλείπτως μετὰ τὴν δυστυχίαν! Μαντεύω λοιπὸν εὐκόλως τῶν δεήσεων τῆς τὸ ἀντικείμενον παρακαλεῖ βεβαίως τὸν Θεὸν νὰ βελτιώσῃ ὅπως αὐτὴν τὴν κατὰστασιν τῆς διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀναρρῇ τὰ τέκνα τῆς· ἐπειδὴ περὶ αὐτῶν μεριμνᾷ πρὸ πάντων ἀγαθῇ καὶ φιλόστοργος μήτηρ. Ἀλλ' ἀπατῶμαι· ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ὑπάρχει μὲν πλουσία, πολὺ γε καὶ δεῖ! ἔχει ὅμως σύζυγον χειρῶν κτατα ἐπιμελῆ καὶ αὐτάρκη, ὅστις φέρει καθ' ἐσπέραν τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς εἰς τὴν οἰκονομεῖαν του. Ἰσως λοιπὸν θλίψεις καὶ δόνη κρυφία ἔφερον τὴν γυναῖκα ταύτην ἐνώπιον τοῦ παρηγόρου τῆς ἀνθρωπότητος· οὔτε τοῦτο! Πάντη ἄλλο ζητεῖ παρὰ τοῦ Θεοῦ! Ὡς τί δὲ νομίζεις; Τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν! τὸν παράδεισον!

τὴν αἰωνιότητα! Ὅποια δυσαναλογία μεταξὺ τῆς φρινομένης πενίας καὶ τῶν εὐχῶν τῆς! Πολιορκουμένη ἀπὸ τοσαύτας πραγματικὰς ἀνάγκας, ὀλίγον περὶ αὐτῶν φροντίζει, μίαν δὲ μόνην αἰσθάνεται χρειαὴν, εἰς αὐτὴν δὲ θυσιάζει εὐχαρίστως πάσας τοῦ βίου πούτου τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς τέρψεις!

Ἐρωτῶ ἤδη, ἂν ὁ αὐτοματισμὸς τῶν ζώων σπανίως σφάλῃ, περιπλανᾶται ἄρα γε εἰς τὸ σκότος καὶ ἀπατάται μόνον ἡ συνειδήσις αὕτη τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ὅπου τὰ πάντα ἀποβλέπουσιν εἰς σκοπὸν τινα ὠρισμένον καὶ ἀποτελοῦσι τοῦ γενικοῦ συστήματος μέρος;

Ὡ πόσον διδάσκει ἀπὸ τὴν θέσιν μόνον, ἡ τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὴν πεποιθήσιν τῆς δυστυχούς ταύτης γυναίκης! διότι οὗτ' ἀπατάται, οὔτε ἀπατᾷ ἡ ἀντιποίησης αὐτῆς, καὶ ὑπερβολικὴ καὶ ἀλλόκοτος φαίνεται, θέλει γίνεαι δεκτὴ! Ἡ ἐλπίς ἤδη ἐπλήρωσε τὴν εὐρύχωρον καρδίαν τῆς· ἡ ἐλπίς ὅμως αὕτη ὑπάρχει ὑπόσχεται ἐνταυτῷ καὶ πιθανότης· δὲν ἐδόθη δὲ οὔτε εἰς τὰ ἄλλα ζωᾶ, οὔτε εἰς τὰ φυτὰ, ἀλλὰ κατεβῆ ὡς μάννα εἰς τὴν αὐχμώδη ἔρημον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τρέφει ἀποχερύνων τὴν ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν του, ὥστε νὰ δύναται νὰ διανύσῃ μακρὸν ὁδόν, ὡς ὁ Θεοβίτης Ἡλίας! Οὕτως ἄρα ὁ ἄνθρωπος προσοχθῆται εἰς τὸν βίον τοῦτον, ἐναντινίζει αὐτομάτως πρὸς τὸν Θεόν, ἐπικαλούμενος δὲ αὐτὸν ὡς εὐπλάγχυν, γίνεται καὶ αὐτὸς πολλὰκις ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ὁμοίους του· διότι χαρακτηρ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ὑπάρχει τὸ καθολικὸν συμφέρον, διὰ τοῦ ὁποίου μάλιστα τὰ ἔθνη αὐξάνουσι, προάγονται καὶ συντηροῦνται. Ἐπειδὴ παντοῦ τὴν αὐταπάρησιν παραγγέλλει τὸ Εὐαγγέλιον· παντοῦ ἐντελλόμεθα νὰ πλατύνωμεν τὸν δρίζοντα τῆς ἀγάπης, ὥστε νὰ συμπεριλάβωμεν εὐχὴ μόνον συμπολίτας καὶ ὁμοεθνεῖς καὶ ὁμοειδείς, ἀλλὰ καὶ ἑτεροδόξους καὶ ἀλλοφύλους. Τί ἄλλο τῷ ὄντι σημαίνει τὸ, ἡλθον χωρῖσαι ἀδελφὸν ἀπ' ἀδελφοῦ, καὶ ἄνδρα ἀπὸ γυναίκος; ἢ τὸ, ὁ ἀγαπῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπωλέσει αὐτήν, παρὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς συμπαθείας πρὸς τοὺς πολὺ ἡμῶν ἀπέχοντας, ὥστε, τυχεύσας ἀνάγκης, νὰ θυσιάζωμεν τὰ μερικὰ ἡδῶν συμφέροντα εἰς τὰ δημόσια; Δότι τοιοῦτοτρόπως ὁ χριστιανὸς γίνεται αὐτόχρημα κοσμοπολίτης, καὶ ἄξιός τῷ ὄντι τοῦ δνόματος τὸ ὅποιον φέρει.

Ὡ πρόνοια τοῦ Δημιουργοῦ, Σοὶ ὁμολογοῦμεν χάριτας ὅτι ἔδωκας εἰς ἡμᾶς τοιαύτας ἐντολὰς, τῶν ὁποίων ἡ ἐκπλήρωσις ἀποτελεῖ τὴν κοινὴν ἐνταυτῷ καὶ τὴν μερικὴν ἡμῶν εὐτυχίαν, ἱκανοποιεῖ δὲ ὁμοίως καὶ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον· συμβέβηκε δὲ τὰς ἡδονὰς μετὰ τὰς χρεῖας· τῆς προσκαίρου ταύτης ζωῆς, καθὼς συνεκράσας μετὰ τὸ πνεῦμα τὴν ὕλην!

Ἄν καὶ τοιαύτη ὑπάρχῃ ἡ θρησκεία καὶ τοσοῦτων ἀγαθῶν χορηγός, δὲν ἐπαυτεν ὅμως νὰ πολεμῇται ἀνέκαθεν! Καὶ ἐπαθε μὲν ἴσως ὑπὸ τῶν αἵρετικῶν, ἀλλ' ἐπηρεάζεται ἐτιμᾶλλον ὑπὸ τῶν ψευδωνύμων φιλοσόφων, καθὼς αἱ Κυβερνήσεις ἐπαπειλοῦνται ὑπὸ τῆς ὀχλοκρατικῆς ἰσότητος τῶν δημαγωγῶν. Οἱ θεασῶνται τοῦ ὀλεθριοῦ τοῦ συστήματος ἀνηγορεύθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν